

לאה גולדברג

ב"טורים", כתב העת של החבורה, את "המסה הקטנה ורבת המשקל מבחינה פרוגרמטית" (כדברי טוביה ריבנר בספרו **לאה גולדברג - מונוגרפיה**) - "האומץ לחולין".

ריבנר כותב, כי במסה זו היא מעמידה את "האדם הקטן" (הצ'ובי) כנגד "האישיות הגדולה", את הראייה הפסיכולוגית כנגד הראייה ההרואית ואת הגישה האנליטית כנגד זו הסינתטית. לעומת האידיאל של "ההומו אוניברסאלה" בן העת החדשה, היא מעמידה את "ההומו דיפרנציאלה" בן הזמן המודרני. "האומץ לחולין" הוא האומץ לבדוק, לפרק, לראות את האדם באי-אחדותו ובאי-שלמותו, אף כי מתוך בקשת השלמות האבודה.

דן מירון בספרו **האדם אינו אלא** (עיונים בשירה, זמורה ביתן 1999) מקדיש ללאה גולדברג מסה שכותרתה "האומץ לחולין וקריסתו". במסה העוסקת בספר **טבעות עשן** טוען מירון, כי ספר זה, ממנו התעלמה בהמשך, הוא ספרה האמין ביותר של המשוררת. כי בו, היא, אכן, מבטאת את "האומץ לחולין" עליו כתבה. "**בטבעות עשן** יכלה לתנות את דלותה של המציאות מבלי שתהפוך אותה לידלותך הווהרת' כפי שעשתה עשרים שנה אחרי כן במחזור **משירי ארץ אהבתי**" (בהשפעת שלונסקי ואלתרמן לדעתו). רק בספרה האחרון, **עם הלילה הזה**, שבה, לדבריו, להישגים של ספרה הראשון.

"האומץ לחולין", כמו "קריאת שמע" בפי רבי עקיבא (שהוציא נשמתו באחד) אם אינו סיסמה ריקה, עלול ליטול את נשמתו. ■

למלחמה בעיר השכנה וריגמן, עמה חיה בשלום במשך תשע מאות שנה.

אם נרצה להעתיך שבחים נוספים על פנינה ספרותית אמיתית זו, נוכל אף לומר שכאן הקדים ז'ול ורן את זמנו מבחינה אחרת, וחיבר יצירה פילוסופית על "הדיאלקטיקה של הנאורות" (נושא שיעסיק את אסכולת פרנקפורט כמאה שנים מאוחר יותר), או בניסוח אחר, הציג בפנינו דילמה: מה עדיף גן עדן של שוטים, או גיהנום של דעתנים?

אולם לא בכך רצוני לעסוק, אלא באנלוגיה אחרת העולה מתוך הסיפור ונסיבות פרסומו. ספרון זה הוא ראשון בספרי הוצאת ספרים חדשה "אחוות בית" שמה (מו"לית ועורכת ראשית: שרי גוטמן). וקשה שלא לראות הקבלה מסוימת בין הוצאה זו לבין הד"ר אוקס בסיפור של ורן. ד"ר אוקס מגיע לקינדרון כדי להביא לה את הקדמה, ולהקים

ברחובותיה מערכת גז לתאורה לילית. בהמשך מתברר כי ניצל זאת לשם עריכת ניסוי מדעי - הוא הציף את העיר בחמצן שגרם לתושביה לאבד את מזגם הנוח - שהסתיים בפיצוץ גדול. והשאלה היא, איזה ניסוי מבקשת "אחוות בית" לעשות בקריית ספר שלנו? להוכיח שהקרייה "שמרנית ומנומנמת"? להוכיח שהיא "צעקנית ומשולבת"? שהיא גם זה וגם זה? ובאיזה "פיצוץ" עלול הניסוי להסתיים? אין לי דבר נגד ההוצאה החדשה. להפך. ספרה הראשון נאה, יפה, מחכים. אבל כבר הבעתי כאן את הדעה ואת החשש, כי אנו סובלים כיום מריבוי של הוצאות ומריבוי של ספרים, מצב שלא יוכל להימשך, על מי מנוחות, לאורך זמן.

מראי מקום

במוסף ראש-השנה של "ידיעות אחרונות" (15.09.04) התפרסמו קטעים מיומניה של לאה גולדברג (1970-1911) העתידים לראות אור בספריית פועלים בעריכת אריה אהרוני. באחד מהם, מה-17 ביוני 1952, היא כותבת (ההדגשות שלי):

"...אני עייפה מן החיים והם לא יתנו לי לנח. אני יודעת. ולפיכך עלי לעשות מהם את הטוב האפשרי. ואין לי כוח. ואין לי אומץ לחולין. מה יהא אפוא?"

ספר שיריה הראשון, **טבעות עשן**, שנכתב עוד בליטא, הוצא לאור על ידי חברת "יחדיו" של שלונסקי והוגש לה כשי עם הגיעה ארצה בינואר 1935. ב-1938, היא מפרסמת

שרשרת היסקים זו אנו מגיעים אל מה שהוא, מן הסתם, עיקר בעיני חבר (ההדגשות שלי - ע.ל.):

"הקריאה הזו חושפת את הסירוב של השיר להיכלל באופן מוחלט וחד משמעי במסגרת הסיפור הציוני לאומי. האפשרות לראות בשיר את המאבק בין תפיסת מולדת רדיקלית לבין התשוקה הציונית המעשית עולה מן האפשרות לקרוא את השיר מחוץ לתכתוב של הקריאה הלאומית, המכפיפה כל טקסט לסיפור העל הלאומי הציוני. /.../ קריאה פוסט-לאומית היא ניסיון להבין את המגבלות של מאמץ ההכפפה ומאפשרת לחשוף את הכפילות הפנימית שמקיים הטקסט של אצ"ג דווקא מתוך המחויבות הכל כך והטוטלית שלו לנרטיב הציוני" (עמ' 159).

מש"ל - מה שהיה להוכיח, כנטען בפתח דברינו: חבר, לשיטתו, מצליח לכנס גם את שירת אצ"ג, אחרי אלתרמן, תחת כנפי הקריאה הפוסט-לאומית במסגרת מסע הפירוק של הספרות העברית, המטרה שקבע לו במחקרו.

הניסוי של "אחוות בית"

אם תרצו **חזיון התעותנים של ד"ר אוקס** (מצרפתית: דורי מנור, הקדמה: בני ציפר; אחוות בית, הוצאה לאור 2004) הוא פרודיה על השמרנות של העיר קינדרון, שהכול מתנהל בה בעצלתיים ובאטיות גוראה, כולל האלגרו

המנוגן כאנדנטה, עד שבתאיטרון העירוני מציגים כל ערב רק מערכה אחת בלבד מתוך אופרה שלמה; אם תרצו הוא פרודיה על הקדמה, שגרמה לה לאבד את שלוותה, ומרגע שנוסדו בה עשרים עיתונים, אחת דתה לצאת